

Rok 1937 kroužkovatele ing. Otty Kadlece

Year 1937 of Mr. Otto Kadlec

¹Milan Černý, ²Karel Dohnal, ³Jiří Prášil

Úvod

Autorům příspěvku, kteří před časem zahajovali zpracovávat poměrně rozsáhlý archiv zejména korespondence českého ornitologa Ing. Otty Kadlece (1905-1980), bylo od začátku jasné, že bohatost nashromážděného materiálu nelze stěsnat do jedné ucelené práce. Po vypracování úvodní vzpomínky, psané víceméně účelově (PRÁŠIL, ČERNÝ, DOHNAL 1995), vyvstávaly v průběhu studia dokumentů postupně další námětové okruhy pro rozebrání obsáhlé tvůrčí činnosti amatérského ornitologa Ing. Otty Kadlece (ČERNÝ et DOHNAL 1996), dlouholetého obětavého vedoucího Kroužkovací stanice ČSO (1937-1964), člena výboru ČSO, jedné z vůdčích postav české ornitologie své doby (HUDEC 1999). Seriál příspěvků zahajujeme sondou do jedné kroužkovací sezóny, konkrétně do roku 1937, který pokládáme z mnoha důvodů za rozhodující na formování Kadlecovy činnosti, jak na poli terénní práce, tak i v oblasti organizátorské.

Rok 1937 v životě Ing. Otty Kadlece

Rok 1937 lze v životě amatérského pražského ornitologa Ing. Otty Kadlece označit za rok průlomový v provozování záliby. Domníváme se, že byl druhým rokem členem Československé ornitologické společnosti. V roce 1937 členské příspěvky uhradil 25.1. V roce 1937 započal i publikovat ve spolkové časopisu SYLVIA (KADLEC 1937a, KADLEC 1937b, KADLEC 1937c). Ptáky se zabýval Kadlec již dříve, jak o tom svědčí sdělení ornitologa WAHLA (1945), který píše: ... *Skutečný případ založení hnízda (racka chechtavého / Larus ridibundus/ = poz. autorů) pozoroval Ing. KADLEC kolem r.1935, kdy 1 pár snesl na Štvanici násadu, hnízdo však bylo zničeno povodní...* Stejný případ hnízdění upřesňuje další pražský ornitolog BAUM (1955): ... *způsobí, že se některý pár racků poblíže usadí. Ing. Kadlec pozoroval roku 1936 u ostrova Štvanice párek racků, který si zbudoval prosté hnízdo, důlek ve třech čtverečních metrech rákosí na malém ostrůvku...* Kadlec se druhou sezónu také aktivně zabýval kroužkováním ptáků v rámci Československé ornitologické společnosti (JIRSÍK et KADLEC 1937).. V tomto roce pokračovala jeho úzká spolupráce s tehdejšími vedoucími Kroužkovací stanice ČSO dr. Josefem Jirsíkem (FORMÁNEK et ŠKOPEK 1987). K zajišťování výroby kroužků přibýlo i spoluautorství kroužkovací zprávy za rok 1936 (JIRSÍK et KADLEC 1937). V průběhu roku 1937 přebírá Kadlec od Jirsíka i vedení Kroužkovací stanice ČSO (HUDEC 1999). Vyjmenované aktivity mu nebránily intenzivně se zabývat kroužkováním ptáků. Toto vše stihl geodet Kadlec při řádném zaměstnání, i když mu občanské povolání možná i pomáhalo při jeho výjezdech do terénu.

Materiál a metodika zpracování

Základním podkladem pro zpracování analýzy výsledků kroužkovací činnosti Ing. Otty Kadlece v jednom kalendářním roce byl sešit formátu A4, vytvořený sešitím volných dvoulistů, s přehledem okroužkovaných ptáků v roce 1937. Sešit, zhotovený vlastnoručně kroužkovatelem, obsahuje 40 stran textu a uvádí informace o 1548 kroužkovancích, tzn. typ kroužku, číslo kroužku, český název ptačího druhu, pohlaví a stáří jedince, datum kroužkování, místo, kde byl pták kroužkovan, popř. způsob odchyty a tělesné rozměry exempláře. Na tomto místě je nutno upozornit na disproporci mezi počtem ptáků v sešitě a počtem ptáků v oficiální kroužkovací zprávě za rok 1937 (JIRSÍK et KADLEC 1938). Vzhledem k tomu, že údaj v oficiální zprávě se liší od analyzovaného materiálu o pouhé 2,5 % (je vyšší), tak toto opomíjíme. Vykázané počty druhů se v obou literárních pramenech shodují. Vznik disproporce nekomentujeme. Vyhýbáme se spekulativním vysvětlením. S Ing. Kadlecem spolupracoval Ladislav Fürbach z pošumavského Záhoříčka, jak o tom svědčí některé indicie. V této práci důsledně používáme počet ptáků dle seznamu v kroužkovacím deníku a předpokládáme, že všechny ptáky kroužkoval Kadlec.

Některé osobní údaje byly získány z osobního deníku Ing. Otty Kadlece (formát A 6), který sloužil dlouholetému pokladníku Československé ornitologické společnosti, resp. České ornitologické společnosti, jako pokladní deník. Tato archiválie uvádí data o zaplacení ročních členských příspěvků jednotlivými členy. Deník obsahuje data od roku 1928 až po rok 1952. Na tomto místě stojí poznamenat skutečnost, že pokladníkem Čs. ornitologické společnosti se Kadlec poprvé stal teprve dne 13.2.1938 (Čý, 1938: Valné shromáždění Čs. ornitologické společnosti. SYLVIA 3: 16). Důvod, proč byla do deníku zaznamenána data od založení společnosti českých ornitologů (HUDEC 1999), zůstane pravděpodobně věcným Kadlecovým tajemstvím, neboť u svého jména uvádí, jako první údaj datum 31.3.1936, což může znamenat, že členem Čs. ornitologické společnosti se stal právě začátkem roku 1936. Jiné informace o jeho vstupu do ČSO nebyly získány. Dodatečné přenesení dat o placení členských příspěvků, tzn. za roky před jeho vstupem do ČSO, může korespondovat s jeho povahovými vlastnostmi: s pečlivostí, pořádkumilovností a snahou mít informace stále při sobě. Deník obsahující 100 listů s rubrikami vytvořenými na volných arších čtverečkováného papíru je přímo ukázkou mistrovského díla, jehož tvorba byla jistě záležitostí časově velice náročnou. Usuzujeme, že členské příspěvky se začaly platit v Čs. ornitologické společnosti počínaje rokem 1928, stejný názor zastává i HORA (verb.)

Předmětem práce je analýza výsledků kroužkovací činnosti ornitologa Ing. Otty Kadlece v roce 1937. Bylo hodnoceno následující: spektrum okroužkovaných ptáků, lokality kroužkování, konání kroužkovacích akcí, věková struktura kroužkovanců a způsoby odchyty, zpětná hlášení. Při zpracování výsledků byla dána přednost textové formě před tabulkovou a ptačí druhy jsou v dílčích souborech seřazovány sestupně. Jména ptáků jsou použita v současné podobě. Kadlecem uváděné stáří ptáka bylo převedeno do stávající metodiky kroužkovacích centrál, tzn. pull. (pullus) - mládě v prachovém perí do doby plné vzřítnosti, tj. nejen mládřata na hnízdech, nýbrž i mládřata ostatních nekrmových ptáků jako bahňáků, vrubozobých, kurů apod.; 1K = 1.rok (1st year) - tohoroční pták, narozený v roce kroužkování; +1K = +1.rok (after 1st year) - po prvním

roce, pták nejméně jeden rok starý, když nejde o tohotočasnějšího ptáka. Statistické zpracování výsledků kroužkovací činnosti bylo provedeno pouze v základní rovině a důraz je položen na rozčlenění souboru do skupin podle dominance, druhy byly děleny na dominantní (nad 5%), influentní (5 - 2%) a akcesorické: pod 2% (JANDA & ŘEPA 1986). Místa kroužkování jsou zařazena do okresů dle současného administrativního členění České republiky: [NY] - Nymburk, [PT] - Prachatice, [PZ] - Praha - západ, [ST] - Strakonice. Území Velké Prahy je chápáno jako území dnešní Velké Prahy. Většině lokalitám je přiřazen kód kvadrátu pro mapování živočichů a zeměpisné souřadnice z kroužkovacích zpráv. Lokality s nejasným a nejednoznačným určením, kdy Kadlec použil víceméně místní pojmenování byly hledány v PROFOUS (1949). Informace o kroužkovací činnosti a zpětných hlášeních byly získány z oficiálních zpráv Kroužkovací stanice Čs. ornitologické společnosti, tzn. I. až XII. zpráva (JIRSÍK 1936, JIRSÍK et KADLEC 1937, JIRSÍK et KADLEC 1938, KADLEC 1939, KADLEC 1940, KADLEC et KLUZ 1941, KADLEC 1947/48, KADLEC 1951, KADLEC et BAŠOVÁ 1957, KADLEC 1958, KADLEC 1959, KADLEC 1961). Kroužkovací výsledky byly porovnávány s českou ornitologickou literaturou, přičemž byly použity i prameny, které nejsou uvedeny v české ornitologické, resp. české a slovenské, ornitologické bibliografii (KŮŽENÁ, HUDEC, SANIGA 1994). Informace o komunitě východočeských ornitologů byly čerpány z práce OBHLÍDALA (1991).

Výsledky

Spektrum okroužkovaných ptáků

Ing. Otta Kadlec okroužkoval v průběhu kalendářního roku 1937 celkem 1548 ptáků v 50 druzích. Tuto kolekci lze z hlediska individuální dominance rozdělit následovně: dominantní druhy (5 druhů) - 965 ex. (62,3 %), influentní druhy (4 druhy) - 226 ex. (14,6 %), akcesorické druhy (41 druhů) - 357 ex. (23,1 %). Detailní přehled udává tab 1.

Tab. 1: Přehled okroužkovaných ptáků v roce 1937.

Tab. 1: List of bird species ringed in 1937.

Druh Species	Počet kroužkovaných [ex.] Number of birds ringed	Dominance [%] Dominance (%)
Dominantní druhy - Dominant species		
<i>Larus ridibundus</i>	358	23,13
<i>Hirundo rustica</i>	275	17,76
<i>Sturnus vulgaris</i>	145	9,37
<i>Delichon urbica</i>	108	6,98
<i>Turdus merula</i>	79	5,10
Influentní druhy - Influential species		
<i>Parus major</i>	70	4,52
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	65	4,20
<i>Fringilla coelebs</i>	51	3,29
<i>Phoenicurus ochruros</i>	40	2,58

Tab. 1: pokračování (continued)

Aksesorické druhy - Accessory species (abundance + dominance)

30 ex. (1,94 %) - <i>Erithacus rubecula</i>
29 ex. (1,87 %) - <i>Motacilla cinerea</i>
26 ex. (1,68 %) - <i>Cinclus cinclus</i>
23 ex. (1,49 %) - <i>Motacilla alba</i> , <i>Phylloscopus collybita</i>
22 ex. (1,42 %) - <i>Sylvia borin</i>
20 ex. (1,29 %) - <i>Phylloscopus trochilus</i>
19 ex. (1,23 %) - <i>Parus ater</i>
14 ex. (0,90 %) - <i>Sylvia communis</i>
13 ex. (0,84 %) - <i>Serinus serinus</i>
11 ex. (0,71 %) - <i>Chloris chloris</i> , <i>Pyrrhula pyrrhula</i> , <i>Emberiza citrinella</i>
10 ex. (0,65 %) - <i>Sterna hirundo</i> , <i>Troglodytes troglodytes</i>
8 ex. (0,52 %) - <i>Parus caeruleus</i>
7 ex. (0,45 %) - <i>Sylvia curruca</i> , <i>Phylloscopus sibilatrix</i>
6 ex. (0,39 %) - <i>Turdus philomelos</i>
5 ex. (0,32 %) - <i>Anas platyrhynchos</i> , <i>Alcedo atthis</i> , <i>Sitta europaea</i> , <i>Certhia familiaris</i>
4 ex. (0,26 %) - <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Anthus trivialis</i> , <i>Muscicapa striata</i> , <i>Garrulus glandarius</i>
3 ex. (0,19 %) - <i>Picus viridis</i> , <i>Motacilla flava</i> , <i>Miliaria calandra</i>
2 ex. (0,13 %) - <i>Streptopelia turtur</i>
1 ex. (0,06 %) - <i>Accipiter nisus</i> , <i>Asio otus</i> , <i>Jynx torquilla</i> , <i>Galerida cristata</i> , <i>Hippolais icterina</i> , <i>Ficedula hypoleuca</i> , <i>Parus palustris</i> , <i>Lanius collurio</i> , <i>Corvus frugilegus</i> , <i>Carduelis flammea</i>

Lokality kroužkování

Kroužkovací seznam udává 21 lokalit, na kterých Ing. Kadlec v roce 1937 působil. Místa kroužkování lze pak přiřadit do 5 oblastí.

I. oblast - Pošumaví - 39 ptačích druhů

Z hlediska individuální dominance hlavní oblast kroužkovací činnosti, ležící v kvadrátech 6848, 6849 a 6948 a kde bylo označeno 709 ex. (48,8%) - kvadrát 6848: Záhoříčko [PT] - 398 ex., Čkyně [PT] - 174 ex., Předence [PT] - 29 ex., Krušlov [ST] - 16 ex.; kvadrát 6849: Kamenná [ST] - 31 ex.; kvadrát 6948: Sudslavice [PT] - 27 ex., Vimperk [PT] - 23 ex., Bohumilice [PT] - 11 ex. Jako výchozí báze byla používána obec Čkyně, 49°07' N - 13°50' E. Přehled okroužkovaných druhů: *Hirundo rustica* (6848, 6849) - 111 ex., *Sturnus vulgaris* (6848) - 77 ex., *Phoenicurus ochruros* (6848, 6948) - 65 ex., *Parus major* (6848, 6849, 6948) - 66 ex., *Delichon urbica* (6848) - 61 ex., *Phoenicurus phoenicurus* (6848, 6948) - 33 ex., *Motacilla cinerea* (6848, 6948) - 30 ex., *Cinclus cinclus* (6848, 6948) - 26 ex., *Phylloscopus collybita* (6848) - 22 ex., *Sylvia borin* (6848, 6948) - 21 ex., *Erithacus rubecula* (6848) - 20 ex., *Parus ater* (6848) - 19 ex., *Motacilla alba* (6848, 6948) - 19 ex., *Turdus merula* (6848) - 17 ex., *Fringilla coelebs* (6848, 6948) - 17 ex., *Sylvia atricapilla* (6848) - 13 ex., *Phylloscopus trochilus* (6848) - 12 ex., *Pyrrhula pyrrhula* (6848) - 11 ex., *Emberiza citrinella* (6848) - 10 ex., *Troglodytes troglodytes* (6848, 6948) - 10 ex., *Phylloscopus sibilatrix* (6848) - 7 ex., *Sylvia curruca* (6848) - 6 ex., *Certhia familiaris* (6848, 6948) - 5 ex., *Turdus philomelos* (6848, 6948) - 5 ex., *Sitta europaea* (6848) - 5 ex., *Garrulus glandarius* (6848) - 4 ex., *Anthus trivialis* (6848) - 4 ex., *Motacilla flava* (6848, 6948) - 2 ex., *Parus caeruleus* (6848) - 1 ex., *Muscicapa striata* (6848) - 1 ex., *Alcedo atthis* (6848) - 1 ex., *Picus viridis* (6848) - 1 ex., *Accipiter nisus* (6848) - 1 ex., *Jynx torquilla* (6848) - 1

ex., *Parus palustris* (6848) - 1 ex., *Ficedula hypoleuca* (6848) - 1 ex., *Corvus frugilegus* (6848) - 1 ex., *Carduelis flammea* (6848) - 1 ex., *Hippolais icterina* (6848) - 1 ex.

II. oblast - Lnářské rybníky a okolí - 10 ptačích druhů

Za centrum druhé nejvýznamnější oblastí terénní činnosti z hlediska individuální dominance označených ptáků, kde bylo okroužkováno 404 ex. (26,1 %), lze označit Tchořovice [ST], 49°26'N - 13°48'E, kvadrát (6548). Zde, resp. na lnářských rybnících bylo kroužkováno 387 ex. Značení ptáků bylo prováděno také v širším okolí základny - kvadrát 6549: Blatná [ST] - 2 ex., Němčice [ST] - 15 ex. Přehled okroužkovaných druhů: *Larus ridibundus* (6548) - 358 ex., *Hirundo rustica* (6548) - 14 ex., *Sterna hirundo* (6548) - 10 ex., *Erethacus rubecula* (6549) - 9 ex., *Anas platyrhynchos* (6548) - 5 ex., *Parus major* (6549) - 3 ex., *Phoenicurus phoenicurus* (6549) - 2 ex., *Parus caeruleus* (6549) - 1 ex., *Turdus philomelos* (6549) - 1 ex., *Phylloscopus collybita* (6549) - 1 ex.

III. oblast - nymburské Polabí - 15 ptačích druhů

Třetí nejvýznamější území s okroužkovanými 242 ex. (15,7 %). Oblast lze vymezit vodním tokem řeky Labe, od ř. km 57,7 - pod Nymburkem po ř. km. 42,9 - pod Litolem, tzn. cca 15 km (KOHOUTEK, HOUSER, DAVÍDEK 1978). Kvadrát 5855: Kostomlátky [NY] - 125 ex., Přerov nad Labem [NY] - 68 ex., Drahelice [NY] - 37 ex., Litol [NY] - 8 ex., Písty [NY] - 4 ex., kvadrát 5856: Drahelice [NY] - 37 ex. Zeměpisně lze oblast definovat zeměpisnými souřadnicemi - Písty u Nymburka: 50°12'N - 15°01'E. Přehled okroužkovaných druhů: *Hirundo rustica* (5855, 5856) - 135 ex., *Delichon urbica* (5855, 5856) - 47 ex., *Serinus serinus* (5855) - 13 ex., *Turdus merula* (5855) - 12 ex., *Phylloscopus trochilus* (5855) - 8 ex., *Phoenicurus phoenicurus* (5855) - 5 ex., *Ciconia ciconia* (5855) - 4 ex., *Sturnus vulgaris* (5855) - 4 ex., *Alcedo atthis* (5855) - 4 ex., *Motacilla alba* (5855) - 4 ex., *Streptopelia turtur* (5855) - 2 ex., *Fringilla coelebs* (5855) - 1 ex., *Lanius collurio* (5855) - 1 ex., *Emberiza citrinella* (5855) - 1 ex., *Galerida cristata* (5855) - 1 ex.

IV. oblast - území Velké Prahy - 15 ptačích druhů

Na území hlavního města tehdejší ČSR operoval při kroužkovací činnosti na 5 lokalitách, kde označil 192 ex. (12,4 %), a které v přehledu uváděl následovně: Praha - Štvanice - 98 ex., Záběhlice - 77 ex., Praha VII. - 10 ex., Praha - 5 ex., Královská obora - 2 ex. Zeměpisné souřadnice lokality Praha - Štvanice: 50°06'N - 14°27'E. Přehled okroužkovaných druhů: *Sturnus vulgaris* - 64 ex., *Turdus merula* - 50 ex., *Fringilla coelebs* - 33 ex., *Hirundo rustica* - 15 ex., *Carduelis chloris* - 11 ex., *Parus caeruleus* - 6 ex., *Miliaria calandra* - 3 ex., *Muscicapa striata* - 3 ex., *Picus viridis* - 2 ex., *Parus major* - 1 ex., *Sylvia borin* - 1 ex., *Motacilla flava* - 1 ex., *Sylvia curruca* - 1 ex., *Sylvia atricapilla* - 1 ex.

V. oblast - ostatní lokality - 1 ptačí druh

Do skupiny je zařazena pouze jedna lokalita, pravděpodobně náhodně navštívená, a to Mníšek pod Brdy [PZ], kvadrát 6151, kde okroužkoval: *Asio otus* - 1 ex.

Konání kroužkovacích akcí

V roce 1937 vykázal Ing. Kadlec 80 kroužkovacích akcí, tzn. že kroužkovací seznamy obsahují 80 různých datumů. S kroužkováním započal v únoru (4.2.1937: *Emberiza citrinella* - 1 ex., Záhoříčko) a skončil v říjnu (31.10.1937: *Picus viridus* - 2 ex., Praha - Královská obora). Nejvíce aktivní byl v období květen - srpen, do kterého spadá 82,5 % kroužkovacích akcí. Vrchol aktivity vykázal v květnu, kdy byl v terénu 23 krát. Nelze konstatovat, že by pro svou kroužkovací činnost výrazně preferoval některý den v týdnu. Kroužkoval víceméně v průběhu celého týdne, od pondělí do neděle. Statistický soubor vypovídá, že nejvíce kroužkovacích akcí podnikl v úterý (15x) a ve čtvrtek (14 x), méně aktivní byl pak ve středu (9x) a také v pátek (9x). Na pondělí, sobotu, neděli připadá shodně po 11 akcích. Měsíční počty kroužkovanců v průběhu sezóny: únor - 1 ex., březen - 3 ex., duben - 10 ex., květen - 451 ex., červen - 428 ex., červenec - 291 ex., srpen - 259 ex., září - 88 ex., říjen - 17 ex. Denní maximum označených ptáků připadá na akce na Novém ryb. u Tchořovic, při kterých byli kroužkováni pull. - 27.V.1937 - 174 ptáků, resp. 9.VI.1937 - 201 ptáků

Věková struktura kroužkovanců a metody odchyty

Ptáky za účelem kroužkování získával Ing. Otta Kadlec různými způsoby. Vedle v této době nejčastěji používané metody při značení ptáků, kdy se kroužkovala mláďata na hnízdě nebo hnízdišti, často nasazoval nárazové sítě, tzn. „italky“. A to úspěšně. Vždyť plnou pětinu z celkového počtu okroužkovaných ptáků chytil do sítí (20,2 %). Odchytil, jak ptáky po prvním roce života (+1K), tak ptáky tohoroční (1K). Do sítí odchytil 104 ptáků ve stáří +1K (29 druhů): *Erithacus rubecula* - 12 ex., *Phylloscopus collybita* - 10 ex., *Turdus merula* - 9 ex., *Sturnus vulgaris* - 8 ex., *Parus major* - 7 ex., *Sylvia borin* - 6 ex., *Hirundo rustica* - 6 ex., *Cinclus cinclus* - 4 ex., *Sylvia curruca* - 4 ex., *Fringilla coelebs* - 4 ex., *Phoenicurus phoenicurus* - 4 ex., *Delichon urbica* - 4 ex., *Picus viridis* - 3 ex., *Parus ater* - 3 ex., *Turdus philomelos* - 3 ex., *Pyrrhula pyrrhula* - 2 ex., *Motacilla alba* - 2 ex., *Phylloscopus sibilatrix* - 2 ex., *Accipiter nisus* - 1 ex., *Alcedo atthis* - 1 ex., *Anthus trivialis* - 1 ex., *Motacilla cinerea* - 1 ex., *Phylloscopus trochilus* - 1 ex., *Phoenicurus ochruros* - 1 ex., *Sitta europaea* - 1 ex., *Carduelis flammea* - 1 ex., *Hippolais icterina* - 1 ex., *Parus caeruleus* - 1 ex., *Ficedula hypoleuca* - 1 ex. Označil i ptáky po vyhníždění místních populací, tzn. věkovou kategorií 1K, a to 209 ptáků (23 druhů): *Sturnus vulgaris* - 50 ex., *Motacilla cinerea* - 20 ex., *Sylvia borin* - 16 ex., *Erithacus rubecula* - 16 ex., *Phoenicurus phoenicurus* - 16 ex., *Hirundo rustica* - 15 ex., *Phylloscopus collybita* - 13 ex., *Phylloscopus trochilus* - 10 ex., *Cinclus cinclus* - 9 ex., *Pyrrhula pyrrhula* - 9 ex., *Phylloscopus sibilatrix* - 5 ex., *Alcedo atthis* - 4 ex., *Turdus merula* - 4 ex., *Motacilla flava* - 3 ex., *Anthus trivialis* - 3 ex., *Turdus philomelos* - 3 ex., *Miliaria calandra* - 3 ex.,

Sylvia curruca - 3 ex., *Emberiza citrinella* - 2 ex., *Phoenicurus ochruros* - 2 ex., *Jynx torquilla* - 1 ex., *Parus caeruleus* - 1 ex., *Muscicapa striata* - 1 ex. Do loveckých způsobů získání potenciálního kroužkovance lze zařadit i diskutabilní odchyt ptáků na lep (stáří +1K): *Parus palustris* - 1 ex. *Emberiza citrinella* - 1 ex., *Phylloscopus trochilus* - 1 ex, resp. do ruky: *Phoenicurus ochruros* - 1 ex. (+1K). Těžiště terénní práce ornitologa Kadlece však spadá do oblasti kroužkování mláďat na hnízdě. Při této činnosti označil 1231 ptáků (79,6 % kroužkovanců) ve 33 druzích: *Larus ridibundus* - 358 ex., *Hirundo rustica* - 254 ex., *Delichon urbica* - 104 ex., *Sturnus vulgaris* - 87 ex., *Turdus merula* - 66 ex., *Parus major* - 63 ex., *Fringilla coelebs* - 47 ex., *Phoenicurus phoenicurus* - 45 ex., *Phoenicurus ochruros* - 36 ex., *Motacilla alba* - 21 ex., *Parus ater* - 16 ex., *Sylvia communis* - 14 ex., *Serinus serinus* - 13 ex., *Cinclus cinclus* - 13 ex., *Chloris chloris* - 11 ex., *Sterna hirundo* - 10 ex., *Troglodytes troglodytes* - 10 ex., *Motacilla cinerea* - 9 ex., *Emberiza citrinella* - 8 ex., *Phylloscopus trochilus* - 8 ex., *Parus caeruleus* - 6 ex., *Anas platyrhynchos* - 5 ex., *Certhia familiaris* - 5 ex., *Garrulus glandarius* - 4 ex., *Sitta europaea* - 4 ex., *Ciconia ciconia* - 4 ex., *Muscicapa striata* - 3 ex., *Streptopelia turtur* - 2 ex., *Erithacus rubecula* - 1 ex., *Asio otus* - 1 ex., *Corvus frugileus* - 1 ex., *Lanius collurio* - 1 ex., *Galerida cristata* - 1 ex.

Zpětná hlášení

Výsledkem kroužkovací činnosti jsou zpětná hlášení. Každý nálezný ptáka je cenný, kontrolní odchyt pak ještě cennější. Kroužkovatele potěší každé zpětné hlášení, jak z tuzemska, tak z ciziny, to možná více. Samozřejmě, že Kadlecova aktivita v roce 1937 přinesla vědecké úspěchy v podobě zpětných hlášení získaných v průběhu následujícího časového období po okroužkování. Kolekce zpětných hlášení je analyzována pod různými hledisky: věková struktura, počet hlášení k počtu okroužkovaných ptáků, informace o místě výskytu ptáků,

Ing. Otta Kadlec podporoval i publikování kontrolních odchytů v každoročním výročním materiálu Kroužkovací stanice, o čemž svědčí záznamy v kroužkovací zprávě za rok 1937 (JIRSÍK et KADLEC 1938), resp. data o kontrolním odchytu vlastních ptáků, které okroužkoval v roce 1936, tzn. 654 jedinců (JIRSÍK et KADLEC 1937). V roce 1937 získal 13 informací o zástihu kroužkovanců, vesměs z území předválečného Československa: *Parus major* - 1 ex., *Sylvia borin* - 2 ex., *Turdus merula* - 2 ex., *Phoenicurus phoenicurus* - 1 ex., *Phoenicurus ochruros* - 1 ex., *Cinclus cinclus* - 1 ex., *Hirundo rustica* - 5 ex. Z této kolekce šlo v 11 případech o kontrolní odchty, které provedl blízký Kadlecův spolupracovník Ladislav Fürbach na lokalitách v okolí Ččkyně (oblast I.), resp. Kadlec sám - 2 ptáky na pražských lokalitách (oblast III.). V roce 1937 získal i 1 tuzemské zpětné hlášení na základě nálezu uhynulého jedince (*Turdus merula*), kterého označil v roce 1936.

Ze souboru okroužkovaných ptáků v roce 1937 získal Ing. Otta Kadlec 24 tuzemských zpětných hlášení - v roce 1937: 7 ks (*Pyrrhula pyrrhula* - 1 ex., *Hirundo rustica* - 1 ex., *Ciconia ciconia* - 1 ex., *Larus ridibundus* - 4 ex.), 1938: 10 ks (*Pyrrhula pyrrhula* - 1 ex., *Sylvia borin* - 1 ex., *Turdus merula* - 2 ex., *Phylloscopus collybita* - 2 ex., *Sturnus vulgaris* - 2 ex., *Cinclus cinclus* - 2 ex.), 1939: 4 ks (*Phoenicurus phoenicurus* - 1 ex., *Erithacus rubecula* - 1

ex., *Sturnus vulgaris* - 1 ex., *Cinclus cinclus* - 1 ex.), 1940: 0 ks, 1941: 1 ks (*Turdus merula*), 1942: 1 ks (*Larus ridibundus*), 1943: 1 ks (*Larus ridibundus*). Za analyzované období získal Kadlec z definovaného souboru také 27 zahraničních zpětných hlášení - v roce 1937: 16 ks (*Pyrrhula pyrrhula* - 1 ex., *Erithacus rubecula* - 1 ex., *Alcedo atthis* - 1 ex., *Larus ridibundus* - 13 ex.), 1938: 7 (*Lanius collurio* - 1 ex., *Turdus merula* - 1 ex., *Larus ridibundus* - 5 ex.), 1939: 1 ex. (*Larus ridibundus* - 1 ex.), 1940: 0 ks, 1941: 0 ks, 1942: 1 ks (*Larus ridibundus* - 1 ex.), 1943: 2 ks (*Larus ridibundus* - 2ks).

Diskuse

V roce 1937 kroužkovatelé Československé společnosti ornitologické okroužkovali 10380 ptáků ve 107 druzích (JIRSÍK et KADLEC 1938). Ing. Otta Kadlec figuruje v přehledu počtu kroužkovanců, ale i počtu druhů, na místě nejčelnějším. Prestižní postavení podtrhuje fakt, že jeho početní výkaz tvoří cca 15 % z celkového počtu okroužkovaných ptáků kroužkovací stanicí ČsSO. V roce 1936 předal Kadlec kroužkovací výkaz s údaji, které mu zaručily druhé místo na pomyslném žebříčku kroužkovatelů, když za prvním v pořadí zaostal o 157 okroužkovaných ptáků (JIRSÍK 1937).

Z Kadlecova souboru označených ptáků v roce 1937 kroužky s nápisem NÁRODNÍ MUSEUM PRAHA byla získána i zpětná hlášení. Řada těchto výsledků se dostala aktuálně do první české knihy o tahu ptáků, která uvádí výsledky činnosti Kroužkovací stanice ČsSO (JIRSÍK 1941). V Jirsíkově textu lze po dešifrování objevit Kadlecovy kroužkovance. Literární textace se ale ne vždy shoduje s uveřejněnými údaji v kroužkovacích zprávách. Nejčastěji z Kadlecových ptáků je Jirsíkem uváděn (str. 8, 34, 131) evidovaný ledňáček říční s kroužkem D 4629, kroužkovaný u obce Písty dne 22.VII.1937 po odchycení do sítě. Pták byl následně zastížen u italského Comacchia dne 2.III.1938 ve vzdálenosti 680 km od rodiště (JIRSÍK & KADLEC 1938). JIRSÍK (1941) udává jako místo kroužkování: Písty - 2 krát, Nymburk - 1 krát. Na str.104 autor píše: *Dva výsledky kroužkování budnička menšího u nás prozrazují vracení na totéž místo po roce (Záhoříčko u Čkyně na Šumavě, léto 1937 a 1938, ...)*. Za anonymními ptáky se skrývají budničci menší, když E-14611 byl kroužkován v Záhoříčku 5.VII.1937 po odchytu do sítě a kontrolován na stejné lokalitě 31.VII.1938, resp. E-17035 byl odchycený pták kroužkován v Záhoříčku 18.VIII.1937 a 31.VII.1938 byl odchycen na tomtéž místě (KADLEC 1939). Jako příklad jiho-východního tahu uvádí Jirsík na str. 107: *... čáp bílý ... kroužkovaný v Čechách u Litovle naznačil tah j.v. směru - chycen byl v červenci u Kladruh*. Zmiňovaný čáp bílý nosil kroužek A-623 a byl Kadlecem okroužkován 1.VI.1937 jako pull., společně se 3 sourozenci, v obci Litol n.L. Jedinec byl po 2 měsících, tzn. 31.VII.1937, chycen v Kladrubech n.L. ve vzdálenosti 50 km ve směru VJV. Nesoulad mezi názvy místa kroužkování možno přičíst na vrub tiskové chyby. Jirsík zařadil do knihy, str. 110, zahraniční zpětné hlášení červenky obecné: *Jedna stížena v září v Alžírú (1590 km vzdušnou čarou ze Šumavy)*. Migrant, označený 5.VII.1937 kroužkem E-14614 po odchytu v Záhoříčku, byl zastížen v Alžírsku u dnešní Ksentina (dříve Constantine) v září 1937 ve vzdálenosti 1590 km (JIRSÍK et KADLEC 1938). Nejvýraznější neshoda mezi textem knihy a realitou kroužkovacích zpráv existuje u hodnocení tahu racka chechtavého. Jirsík na str. 140 totiž konstatuje: *... nejdlejší cestu vykonali tři rackové kroužkování na Novém ryb. u Tchořovic (dva v květnu 1937, jeden v*

červnu 1935), všichni chyceni (jeden 1937 a dva 1938) v přístavu Alžíru, 1680 km od hnízdiště (v lednu, prosinci a únoru). V tabulce na str. 143 však udává zástih pouhých 2 racků chechtavých v Alžírsku. V materiálech Kroužkovací stanice ČsSO bylo zjištěno zpětné hlášení racka chechtavého s kroužkem C-8957, který byl 29.V.1937 označen na Novém ryb. u Tchořovic kroužkovatelem Kadlecem. Tento byl 29.I.1938 nalezen v Alžírsku - přístav Alžír ve vzdálenosti 1680 km od místa kroužkování (JIRSÍK et KADLEC 1938). Další proklamování ptáci se zástihem v Alžírsku nebyli v dalších kroužkovacích zprávách nalezeni, a to jak z oblasti lnářských rybníků, tak z dalšího území (JIRSÍK 1936, JIRSÍK et KADLEC 1937, KADLEC 1939, KADLEC 1940). Interessantní je i informace uvedená na str. 158, kde je citováno zpětné hlášení ůhýka obecného: ... *Náš kroužkovanec z Přerova n. Lab. (v červenci 1937) chycen byl v dubnu 1938 na Zante v Řecku, 1390 km.* Podle kroužkovací zprávy nosil Kadlecův kroužkovanec kroužek F-14574 od 8.VII.1937. Označen byl jako pull. v Přerově n.L. a na Zante v Řecku byl kontrolován 27.IV.1938 ve vzdálenosti 1390 km (KADLEC 1939). V pracovním kroužkovacím seznamu uvádí Kadlec u tohoto ůhýka obecného, když přehled okroužkovaných ptáků za rok 1937 obsahuje pouze 1 ex. tohoto druhu, následující informaci: ůhýk obecný - pull., dostal v Kostomlátkách, lokalita - Ostrov, dne 19.VII.1937 kroužek D-4627. Hnízdo bylo postavené na jilmu 3 m nad zemí. Zajímavé - sestavovatelem kroužkovací zprávy byl sám kroužkovatel zmíněného ůhýka obecného. Rozdíl mezi porovnávanými materiály nechť vybízejí publikující ornitology k důsledné prověrce dat v uveřejněných pracích a publikacích. Bez ohledu na jména autorů.

Do podvědomí mladších generací českých kroužkovatelů se Ing. Otta Kadlec zapsal nejen jako zdatný a obětavý organizátor spolkové kroužkovací činnosti, ale také jako kroužkovatel - specialista, řečeno současnou zažitou terminologií. Z výsledků jeho kroužkovací činnosti vystupují do výrazného popředí výsledky kroužkování racka chechtavého (*Larus ridibundus*). Kadlec racka chechtavého určitě miloval a rád kroužkoval, jak racky mladé, tak racky dospělé. Mlád'ata možná více, jak to může vyplývat z textu dopisu, který Kadlec napsal 16. listopadu 1945 Josefovi Beranovi: ... *Že jste neviděl malého racička? To jste přišel o hodně! Jsem si jist, až poprvé přijdete na rybník a zapadnete do rákosí, že budete nadšen a že Vám to učaruje: celý rok budete na to vzpomínat, na jaře se nebudete moci dočkat, až opět budete moci se vrátit do oněch kouzelných míst. To jako když se octnete na jiném světě. Zapomenete na všechny strasti, politiku, na vše...* Josef Beran, působící v té době v podhorské oblasti severovýchodních Čech, bez vodních ploch s hnízdišti racka chechtavého, se po určité době dostal na rybníky s koloniemi racka chechtavého a určitě si vzpomněl na vyznání svého staršího přítele.

Kadlec dbal na publicitu. Nešetřil námahy a propagoval vědecké značení ptáků. Byl kroužkováním přímo posedlý. Racků především, jak dokládá noticka v Kadlecově dopisu Ing. V. Hlaváčovi z 21. května 1967: ... *Rád bych šel s Vámi hledat hnízda sokolů, ale jedu příští sobotu a neděli do Lnářské bažantnice na racky. Jezdím tam od r. 1937 pravidelně každý rok...* Prezentoval odchty na lnářských rybnících, zval zájemce na kroužkovací akce. Někteří účastníci pak následně, ač neorganizovaní ornitologové, svoje prožitky literárně zpracovali, jako např. STEHLÍK (1957): ... *Maní nemaní procházím lesem k Novému*

rybníku, známému ornithologům pod jménem „Ostrov racků“, který je jejich největším soustřediskem. Toto kamenité a bažinaté místo hostí kromě racků i některé druhy kachen a malých roháčů, o nichž je známo, že svá nápadně bílá vajíčka přikrývají trávou před bližícím se nebezpečím. Rací pipání tu můžeme slyšet už v polovině března a netrvá dlouho, kdy hnízdo vedle hnízda se hemží malinkými racky, jimž stačí den života, aby se mohli samostatně pustit na vodu. Jednou za ročně zde provádějí pracovníci ornithologického oddělení Národního musea kroužkování racků. Inženýr Kadlec zjistil průměrné stáří racka podle kroužkování na dvacet šest roků... Namísto slůvka „průměrné“ v poslední větě citace má být samozřejmě slůvko „maximální“. I to se stává!

Kadlece přitahovala i problematika odchytu a značení racků, protahujících na jaře Prahou. A jak dokládá otiskovaný dopis od Dr. Jirsíka (s datem 19.3.1936) věděl hned, jak se k problému postavit.

V Praze 19. III. 36

Velevážený pane inženýře!

Odpovídám ihned ve spěchu, neboť Vaše milá spolupráce může přinést nesmírný užitek: zmiňujete se, že byste chtěl jich pár chytit racky chytat. Račte-li mi promyšlený nějaký způsob dopracování bychom se velmi důležitého poznatku - totiž nabarvením prsou (a kroužkováním) bychom se dověděli na šlechtě hnízdiště z Prahy odtažený: marně jsem se o to pokoušel, chytal na lep u Karl. Lázní, ale chytit jsem jich jen několik, dále jsem měl nespolehlivou lihovou barvu. Nyni bych použil řídké roztoku terpentínové zeleně. Račte mně prosím sdělit i telefonicky (od 8 - 3 Nár. d. Politika 20057) kdy bych se sešel a celý plán vypracovali. Vše ostatní Vám pak sdělím ústně.

V domě ule *Josef Jirsík*

Velevážený pane inženýře!

Odpovídám ihned ve spěchu, neboť Vaše milá spolupráce může přinést nesmírný užitek: zmiňujete se, že byste chtěl jak pražské racky chytat. Račte-li mi promyšlený nějaký způsob, dopracovali bychom se velmi důležitého poznatku - totiž nabarvením prsou (a kroužkováním) bychom se dověděli na které hnízdiště z Prahy odtažený). Marně jsem se o to pokoušel, chytal na lep u Karl. Lázní, ale chytit jsem jich jen několik. Dále jsem měl nespolehlivou lihovou barvu. Nyni bych použil řídké roztoku terpentínové zeleně. Račte mně prosím sdělit i telefonicky (od 8 - 3 Nár. d. Politika 20057), kdy bych se sešel a celý plán vypracovali. Vše ostatní Vám pak sdělím ústně.

V dokonale účt Dr. Josef Jirsík

Nevíme, jaký měla schůzka obou protagonistů průběh. Neznáme ani závěry. Kdovi zdali se vůbec uskutečnila? Pravděpodobně ano. Můžeme, ale konstatovat, že Kadlec v roce 1937 odchytnou metodu chytání racků chechtavých do ruky, později na vltavských nábřežích běžně aplikovanou (např. ČTYŘOKÝ et MAREK 1987), nepoužil. Tento rok kroužkoval pouze mladé racky v kolonii na Novém ryb. u Tchořovic. Vykazované počty se víceméně shodují s dalším tiskovým údajem (ČERNÝ 1940).

Dalším oblíbeným ptačím druhem Ing. Otty Kadlece byl skorec vodní (*Cinclus cinclus*), kterého studoval v Pošumaví. I výsledky z roku 1937 položily základy pro zamyšlené souhrnné zpracování vlastních výsledků kroužkování pošumavské populace. Ke zpracování však bohužel z různých důvodů nedošlo (FORMÁNEK 1980), ačkoli v nashromážděný materiál byl obsáhlý - přes 2000 okroužkovaných ptáků (PRAŠIL, ČERNÝ, DOHNAL 1995). Poměr kroužkovatele Kadlece k tomuto druhu nejlépe dokumentuje jeho korespondence s východočeskými ornitologickými kolegy (OBHLÍDAL 1991), s Josefem Beranem (1927-1990) a Ing. Václavem Hlaváčem (1924-1997). Určitou poetičnost nepostrádá Kadlecův text pro J. Berana z 2. listopadu 1945: ... *Dni byly v posledním týdnu skutečně krásné, okolo vody bylo by to jedinečné, ale oni ti skorčáci se lépe chytají za počasí pošmourného. A tak mně je to celkem jedno, svítí-li sluníčko či ne, hlavně, když neprší. Však si vybereme nějaký pěkný den...* A Beran po měsících Kadlecovi písemně kontroval (3. října 1947): ... *a dole na řece Moravě jsou také Vaši zamilovaní "skorčáci"...* Zájem o skorce Kadlece neopouštěl ani v letech pozdějších, jak dokládá dopisování si s Václavem Hlaváčem. Kadlec totiž Hlaváčovi dopisem z 21. května 1967 oznamuje: ... *Letos chci opět začít s chytáním a kroužkováním skorců na Šumavě, na Spůtce a na Volyně. Na několik let jsem toto krásné kroužkování musel přerušit... Že to myslél s návratem k oblíbenému druhu vážně odhaluje Kadlecův dopis Hlaváčovi ze 13. září 1967: ... Na ty společné lovy skorců se velice těším. Ale pro letošek už to nebude vzhledem k mé nemoci, ale doufám, že do jara budu v pořádku a pak se na ně vydáme. Budeme chytat do mých "italek" a to nám ani jeden neulitne. A hlavně co uděláme a k čemu mně nikdy nezbyl čas: kroužkovat pokud to stačíme na co nejvíce potocích a hlavně sledovat, stěhují-li se z potoku na potok nebo lnou-li k svému rodnému. Já jsem totiž to "své" povodí navštěvoval 3x za rok a myslím, že jsem je pokaždé pochytal tak na 95 %. Stalo se mi však, že jednoho, kterého jsem chytil již jako adultního, jsem celých 7 roků neviděl ani nechytil, až najednou po těch 7 létech najednou byl poblíž místa, kde jsem jej kroužkoval poprvé...*

Místa kroužkování byla snadno nalezena. Jediný problém byl u lokality s názvem Kamenná. Tápání spojené s hledáním pomohl rozřešit sám kroužkovatel Kadlec (JIRŠÍK et KADLEC 1938), když ve kroužkovací zprávě u zpětného hlášení vlašťovky obecné z Pošumaví uvádí Kamennou na Šumavě, ve spojitosti s Ladislavem Fürbachem, Záhoříčko 15, Šumava. Kamennou spojujeme tedy s Kamennou dle PROFOUSE (1949): *víska nad horním tokem Dubského potoka 6 km jv. od Volyně*. Lokalitu lze nalézt na turistické mapě edice KČT č. 49 - POŠUMAVÍ - Vimpersko, (KČT Praha, 1994) v sousedství obce Všechny [ST]. Toto místo je vzdáleno od Záhoříčka vzdušnou čarou cca 10 km.

Závěr

Po provedené analýze náhodně vybraného kroužkovacího seznamu z pozůstalosti Ing. Otty Kadlece, ve kterém je zachycen rok 1937, konstatujeme že výběr byl více než šťastný. Kroužkovací sezóna 1937 patřila mezi jeho nejúspěšnější. Byla snad i sezónou životní. Jak do počtu označených ptáků, tak co do množství komentovaných výsledků zpětných hlášení. Vždyt ze souboru 1548 okroužkovaných ptáků v roce 1937 bylo získáno 51 zpětných hlášení. A to se na výsledcích kroužkovací činnosti jistě promítly negativně i válečné události v období 1939-45, popřípadě i období poválečné obnovy. Příspěvek přibližuje také dění v pionýrském údobí Kroužkovací stanice Československé ornitologické společnosti.

Summary

Mr. O. Kadlec was a chairman of The Czechoslovakian Bird Ringing Centre in 1937 – 1969. The article summarizes results of Mr. Otto Kadlec (1905 – 1980) bird ringing during ringing season in 1937.

Literatura

- BAUM J., 1955: Ptactvo Velké Prahy. Orbis, Praha: 108.
- ČERNÝ W., 1940: I. ornitologická zpráva z Hydrobiologické stanice na lnářských rybnících za rok 1937 - 1939. Sylvia, 5: 1-4.
- ČERNÝ M., DOHNAL K., 1996: Pětašedesátník Jiří Prášil z Třebechovic pod Orebem. Zpravodaj VČP ČSO, 19: 25-26.
- ČTYŘOKÝ P., MAREK L., 1987: Synurbanizace a hnízdění racka chechtavého (*Larus ridibundus* L.) na deponii v Praze. Čas. NM Praha - pv, 156: 121-128.
- FORMÁNEK J., 1980: Za ing. Ottou Kadlecem (23.6.1905-24.4.1980). Zprávy ČSO, 21: 35-36.
- FORMÁNEK J., ŠKOPEK J., 1987: Kroužkování ptáků v ČSSR v letech 1934 -1986. Čas. NM Praha - pv., 156, 1/4: 116 -120. Praha.
- HUDEK K., 1999: Ornitologové České republiky. MK Přerov, AČMM a MOS, Přerov: 38.
- JANDA J., ŘEPA P., 1986: Metody kvantitativního výzkumu v ornitologii. SZN, Praha: 32.
- JIRSÍK J., 1936: I. Kroužkovací zpráva Čs. společnosti ornitologické za r. 1934 a 1935. Sylvia, 1: 17-31.
- JIRSÍK J., 1941: Tajemství ptačího stěhování. Novina, Praha.
- JIRSÍK J., KADLEC O., 1937: II. Kroužkovací zpráva Čs. společnosti ornitologické za r. 1936. Sylvia, 2: 1-19.
- JIRSÍK J., KADLEC O., 1938: III. Kroužkovací zpráva Čs. společnosti ornitologické za r. 1937. Sylvia, 3: 17-44.
- KADLEC O., 1937a: Doplnky k seznamu čapích hnízd v Čechách. Sylvia, 2: 26.
- KADLEC O., 1937b: Morčák bílý, *Mergus albellus*. Sylvia, 2: 26.
- KADLEC O., 1937c: Konopka horská (*Carduelis flavirostris*) v okolí Prahy. Sylvia, 2: 27.
- KADLEC O., 1939: IV. Kroužkovací zpráva Čs. společnosti ornitologické za r. 1938. Sylvia, 4: 33-59.
- KADLEC O., 1940: V. Kroužkovací zpráva České společnosti ornithologické za r. 1939. Sylvia, 5: 49-76.
- KADLEC O., 1947-48: VII. Kroužkovací zpráva Čs. ornithologické společnosti

- za r. 1941. *Sylvia*, 9-10: 1-32.
- KADLEC O., 1948: Odlétají ledňáčkové? *Vesmír*, 27: 118..
- KADLEC O., 1951: VIII. Kroužkovací zpráva Čs. ornithologické společnosti za r. 1942. *Sylvia*, 13: 33-70.
- KADLEC O., 1958: X. Kroužkovací zpráva Československé ornithologické společnosti za r. 1947. *Sylvia*, 15: 171-204.
- KADLEC O., 1959: XI. Kroužkovací zpráva Československé ornithologické společnosti za r. 1948. *Sylvia*, 16: 203-244.
- KADLEC O., 1961: XII. Kroužkovací zpráva Čs. ornithologické společnosti za r. 1949. Praha: 1-45.
- KADLEC O., BAŠOVÁ D., 1957: IX. Kroužkovací zpráva Čs. ornithologické společnosti za r. 1943-1945. Krajské museum, Jihlava.
- KADLEC O., KLUZ Z., 1941: VI. Kroužkovací zpráva České společnosti ornithologické za r. 1940. *Sylvia*, 6: 33-63.
- KOHOUTEK F., HOUSER M., DAVÍDEK B., 1978: Československé řeky - Kilometrůž. Olympia, Praha: 98.
- KOŽENÁ I., HUDEC K., SANIGAM, 1994: Česká a slovenská ornithologická bibliografie 1981-1992. ÚEK AV ČR, Brno.
- OBHLÍDAL F., 1991: Historie ornithologických výzkumů ve východních Čechách. *Panurus*, 3: 5-26.
- PRÁŠIL J., ČERNÝ M., DOHNAL K., 1995: Ing. Otta Kadlec korespondující. *Zpravodaj VČP ČSO*, 15: 7-10.
- PROFOUS Z., 1949: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny, II. Nakladatelství ČSAV, Praha: 198.
- STEHLÍK L., 1957: Země zamyšlená. I. díl. Český spisovatel, Praha: 37.
- WAHL V., 1945: Pražské ptactvo. Česká grafická Unie, Praha: 245.

Adresa autorů:

¹Milan Černý, Jana Masaryka 1361, 50012 Hradec Králové

²Karel Dohnal, Pod zámečkem 381, 500 06 Hradec Králové

³Jiří Prášil, Družstevní práce 960, 503 46 Třebechovice p.O.